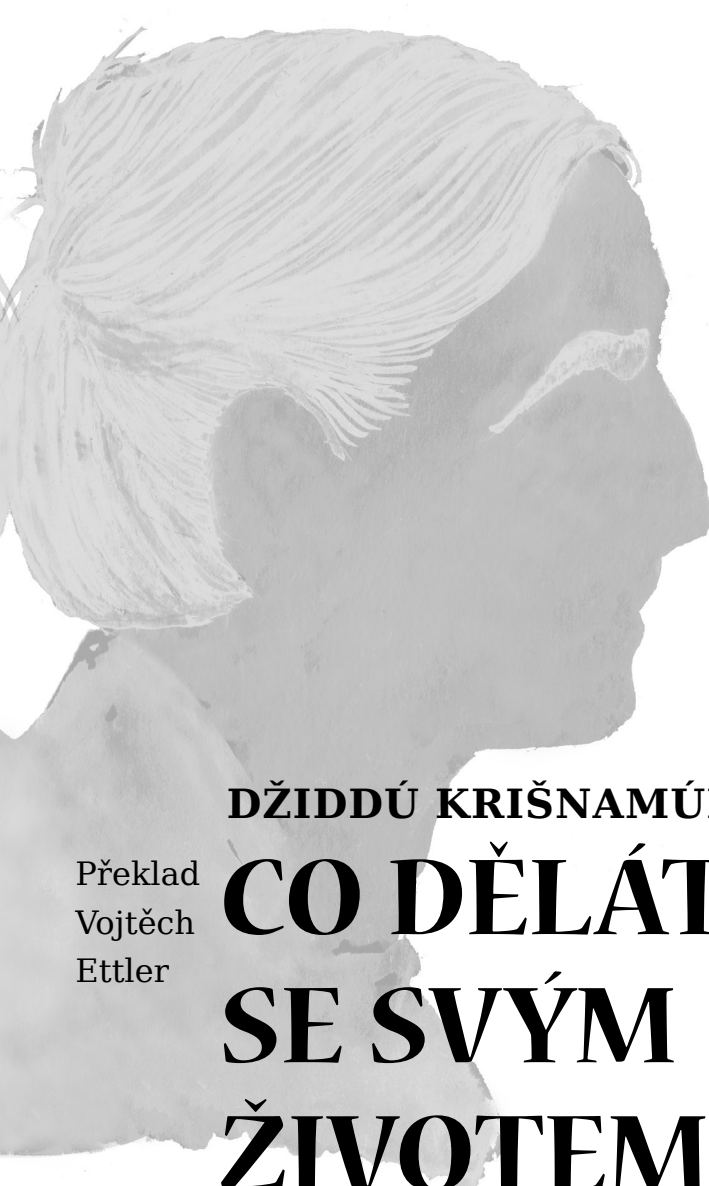

DŽIDDÚ KRIŠNAMÚRTI

Překlad
Vojtěch
Ettler

**CO DĚLÁTE
SE SVÝM
ŽIVOTEM?**

Překlad
Vojtěch
Ettler

DŽIDDÚ KRIŠNAMÚRTI
CO DĚLÁTE
SE SVÝM
ŽIVOTEM?

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Krišnamurti, Jiddu, 1895-1986

[What are you doing with your life?. Česky]

Co děláte se svým životem? / Džiddú Krišnamúrti ; překlad Vojtěch Ettler. --

První vydání. -- Praha : Alferia, 2020. -- 265 stran

Přeloženo z angličtiny -- Vydal Nakladatelský dům Grada pod značkou Alferia. -- Obsahuje bibliografii

ISBN 978-80-271-1390-3 (brožováno)

* 17.02 * 159.923.2 * 159.942 * 159.923.5 * 316.472.4 * 331 * (082.22) * (049)

– filozofie ducha

– životní moudrost

– sebepoznání

– emoce

– sebeřízení

– interpersonální vztahy

– práce

– výňatky

– pojednání

17 - Etika. Morální filozofie [5]

Copyright © Krishnamurti Foundation of America, 2001

Translation © Vojtěch Ettler, 2020

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

ISBN 978-80-271-4110-4 (ePub)

ISBN 978-80-271-4109-8 (pdf)

ISBN 978-80-271-1390-3 (print)

OBSAH

Předmluva	7
Předmluva překladatele	10
Úvod	13

ČÁST PRVNÍ: Vaše „já“ a život

1. Kdo jste?	18
2. Co chcete?	29
3. Myslící, myšlené a vězení „já“	39
4. Vhled, inteligence a vnitřní revoluce	48
5. Unikání, zábava, potěšení	57
6. Proč se máme změnit?	66
7. Co je smyslem života?	70

ČÁST DRUHÁ: Sebepoznání: klíč ke svobodě

1. Strach	80
2. Hněv a násilí	87
3. Nuda a zájem	100
4. Sebelítost, strádání, utrpení	106
5. Žárlivost, majetnictví, závist	114
6. Touha a chtění	124
7. Samolibost – úspěch a selhání	132
8. Osamělost, deprese, zmatek	141
9. Sebe-rozpuštěním, nikoli sebezdokonalením ustává utrpení	154

ČÁST TŘETÍ: Vzdělání, práce a peníze

1. Co je to vzdělání? 164
2. Srovnávání a rivalita, nebo spolupráce? 172
3. Práce – jak se rozhodnout? 179
4. Co je základem správného jednání? 189

ČÁST ČTVRTÁ: Vztahy

1. Co je to vztah? 200
2. Láska, žádostivost, sex, závislost 209
3. Rodina a společnost – vztah, nebo odloučení? 214
4. Příroda a Země 219
5. Manželství – láska a sex 223
6. Vášně 238
7. Pravda, Bůh, smrt 242
8. Meditace je pozornost 252

Prameny 262

Další informace: školy a nadace 264

PŘEDMLUVA

Džiddú Krišnamúrti (1895–1986) se narodil indickým rodičům, vzdělání získal v Anglii a později přednášel po celém světě. Odmítal příslušnost k jakékoli kastě, národnosti či vyznání a nehlásil se k žádné tradici.

Jeho učení o více než dvaceti milionech slovech bylo vydáno v podobě bezmála osmdesáti knížek, sedmi set audiokazet a dvanácti set videokazet. Jeho knihy se dočkaly překladu do dvaadvaceti jazyků a do dnešního dne se jich prodalo přes čtyři miliony kusů. Po boku dalajlámy a Matky Terezy ho časopis *Time* zařadil mezi pět světců dvacátého století.

Krišnamúrti pětadesát roků křížoval svět a až do své smrti ve věku nedožitých jednadevadesáti let živelně promlouval k početným skupinám posluchačů. Ústřední téma jeho hovorů představuje odvrhnutí všech duchovních i psychologických autorit, a to včetně jeho samotného. Hlásal, že člověk se od strachu, naučených vzorců, autorit a dogmat osvobodí jedině upřímným sebepoznáním. Žádná politická, sociální ani ekonomická revoluce nepromění rozháraný a násilnický svět v místo plné dobra, lásky a soucitu. Transformaci může přivodit jedině vnitřní přerod jednotlivců, k němuž dojdou vlastním sebepozorováním nezprostředkovaným žádným guru ani organizovaným náboženstvím.

Krišnamúrti coby převratný myslitel vzbudil zájem mnoha tradičních i netradičních učenců své doby. Rozhovor s ním zapředli čelní státníci, významní fyzici jako David Bohm, předáci Organizace spojených národů, psychiatři, psychologové, náboženští vůdcové i univerzitní profesori. Studenti, učitelé a miliony dalších lidí ze všech vrstev společnosti se sjížděli na jeho promluvy a četli jeho knihy. Krišnamúrti spojoval vědu a duchovno, aniž by se uchýloval k odbornému slovníku, a tak jeho rozprávám o čase, myšlení, vzhledu a smrti mohli rozumět jak badatelé, tak laici.

Ve Spojených státech, Indii, Velké Británii, Kanadě a Španělsku ustanovil nadace s přesně vymezeným posláním, a to bránit jeho učení před pokřivením a šířit jej bez jakéhokoli nároku na jediný správný výklad či snah činit z něj nebo z jeho autora modlu.

Tím, že v Indii, Velké Británii a Spojených státech založil řadu škol, vtiskl reálnou podobu své vizi vzdělání, které klade důraz nikoli na pouhé akademické a intelektuální vědomosti, ale na porozumění mysli a srdci; a nikoli na pouhou průpravu, jak si zajistit živobyčí, ale na skutečné umění žít.

Krišnamúrti prohlásil: „Škola má být místem, kde se dítě učí o životě jako celku, v jeho úplnosti. Vynikající akademické znalosti jsou nepostradatelné, avšak jenom s nimi se škola spokojit nesmí. Učitel a žák mají za úkol společně prozkoumávat nejen vnější svět, svět vědomostí, ale také své vlastní myšlení a jednání.“

O svém díle se vyjádřil takto: „[Můj přístup] nežadá ani nevnucuje žádnou víru, neusiluje o žádné následovníky, netvoří kulty, o ničem nepřesvědčuje, a jediné díky tomu se můžeme setkat na stejném poli, naladit se na tutéž vlnu a vyjít z týchž základů. Pak můžeme společně pozorovat zázračné jevy lidské existence.“

Kišore Khairnar

*Ředitel vzdělávacího střediska Sahyadri Study Centre
Krishnamurti Foundation India*

PŘEDMLUVA PŘEKLADATELE

„Pravda je krajinou bez vyznačených cest.“ S těmito slovy na závěr svého projevu Džiddú Krišnamúrti v roce 1929 rozpustil Řád hvězdy – do jehož čela ho jmenovala Teosofická společnost coby „světového učitele“ –, vzdal se všech dosavadních finančních darů i nashromážděného majetku a vydal se vlastní cestou poodhalování pravdy sluchům desetitisíců lidí po celém světě. Jelikož se jeho „učení“ – nebo spíše přístup, protože veškerým nálepkám „učitele“ se po celý život bránil – zakládá na bezbřehé pozornosti vůči všem vnitřním i vnějším procesům, na vyvázání se z tenat paměti a na nekompromisním odvržení jakýchkoli autorit, oním neslýchaným činem dodal svým apelům úctyhodnou hloubku a věrohodnost.

O téměř století později se vám do rukou dostává kniha, která představuje další dílek do skládačky už vydaných děl a přednášek šířících světlo Krišnamúrtiho moudrosti. Jedná se o mozaiku v pravém slova smyslu: anglická předloha je souborem výňatků pocházejících z předešlých knih a promluv, které editor sestavil do svěžího jednotného celku. Takové kompilace mají v případě duchovních témat svůj jedinečný význam, a to z podobného důvodu, jako proč jsme se výbor rozhodli opatřit novým uceleným překladem, přestože některé z pramenů se už českého vydání dočkaly (k tomu se vrátíme níže).

Onou pohnutkou je poukaz na prostý fakt, že jsme-li na stopě nejzazší pravdě, konkrétní slova nejsou důležitá. Parafrazí známého zenového kóanu můžeme slova označit za prst, který naznačuje správný směr: ovšem kdo nehledí tam, kam prst ukazuje, ale sleduje vrásky jeho kloubů či tvar nehtu, ten mívá podstatu. Proto možná není od věci takových „prstů“ – rozuměj vyjádření a formulací – ukazujících k absolutnu namířit vícero, aby s každým dalším bylo zřejmější, že pohled musíme stočit k onomu metaforickému *měsíci*.

Krišnamúrta je českému čtenáři už dobře znám, jelikož jeho filozofii nám přibližuje celá řada českých překladů. Namátkou vyberme tituly jako *Svoboda na počátku i na konci*, *Vnitřní revoluce* nebo *Krišnamurtaho čítanka*. Zcela zvláštní postavení zaujímá publikace s názvem *Krishnamurtaho deník*, která dává nebývale podrobným a intimním způsobem nahlédnout do duše probuzeného, nebo chtěli osvíceného, člověka naší doby. Těm, kteří vládnou angličtinou, pak poskytuje cenný zdroj porozumění obsáhlý Krišnamurtaho životopis *The Life and Death of Krishnamurti* sestavený jeho blízkou přítelkyní Mary Lutyensovou. Zájemci o další literaturu Krišnamurtaho či jeho vykladačů nechtě zavítají do příslušného oddílu v závěru této publikace.

Vážený čtenáři, na následujících řádcích sice nenajdeme návod, jak vést šťastný a blažený život, ale s upřímností a zápallem, která je autorovi vlastní, je nám vylíčena zcela zásadní skutečnost: *že je to možné*. Ovšem pouze za předpokladu, že projdeme radikální vnitřní proměnou, jejímž

strůjcem se musí stát každý sám za sebe. Zřekněme se tedy i těch nejskrytějších vlivů a autorit, včetně Krišnamúrtiho samotného, a obraťme se při čtení do sebe. Když budeme skutečně pozorní, máme šanci nalézt klíč, který – zcela bez falešného klišé – odemyká brány lásky.

Vojtěch Ettler

ÚVOD

To, jak se vy a já vztahujeme ke svému mozku, k sobě navzájem, k majetku, penězům, práci, sexu – všechny tyto bezprostřední vztahy utvářejí společnost. Náš vztah k sobě samým i k našim bližním vynásobený sedmi miliardami utváří svět. Svět je souhrnem našich individuálních předsudků, kolektivní osamělosti, každé tělesné i emoční touhy a veškeré zloby a smutku, které si v sobě neseme. Svět nestojí někde vně nás – svět jsme my. A tudíž je to prosté: když se změním, když každý jeden z nás projde hlubokou proměnou, změní se i společnost. I kdyby se změnil pouze jeden jediný člověk, spustí se řetězová reakce. Dobrota je nakažlivá.

Ve škole nás učí, abychom poslouchali své rodiče a učitele. Technicky vzato to dává smysl. Jenže ani za tisíce generací jsme se nenaučili takovému myšlení, abychom učinili přítrž utrpení a přestali si navzájem ubližovat. Biologickou a vědeckou evoluci totiž nedoprovázela evoluce psychologická. Všichni se můžeme naučit, jak se uživit, ale umění žít se musí naučit každý sám za sebe.

Život bolí, ať už nás trápí osamělost, zmatek, pocit selhání, nebo beznadějí. Život bolí, když jsme chudí, když si neseme jizvy na duši nebo když musíme snášet násilí na ulici či doma. Učíme se mnoha věcem, ale málokdy tomu, jak se vypořádat s trýznivostí životních otřesů. Předně nás nikdo

neučí, že bolest nezpůsobuje samotný život, ale naše vlastní reakce na to, co se nám děje. Potřeba chránit své tělo je přirozená, ale je přirozené chránit i to, co nazýváme „já“? Čím je toto „já“, které stojí v základu všeho trápení, a čím je ta duševní bolest, která se ozývá, kdykoli se ho snažíme ochraňovat? Pokud před vnitřní bolestí a zmatkem pouze utíkáme prostřednictvím drog, rozptýlení, sexu nebo hořečné činnosti, bolavé místo nezmizí, jen se k němu navíc přidá vyčerpání a závislost. Pozornost vůči fungování „já“, vědomí, že strach, touha a hněv jsou sice přirozené, ale že jim nemusíte dávat průchod, ani že nemusíte mít vše, co byste chtěli – takovým pochopením se rozpouštějí duševní muka, aniž by se k nim dále přikládalo. Musíme se naučit chápat, že „já“ je zdrojem všech našich obtíží. Nejedná se o zahledění do sebe, ale o opravdovou meditaci: o pozorné vnímání myšlenek, pocitů a činnosti ega, jeho biologické i osobní, genderové i kulturní podmíněnosti. Uvedené promluvy a texty pocházejí od muže, který žil stejně jako nejobdivovanější vyvrhelové společnosti – jako rebel, potulný básník, duchovní myslitel a obrazoborecký mudrc –, jako geniální vědci a psychologové, jako největší učitelé všech dob. Pětašedesát let Krišnamúrti kázal o vnitřní svobodě ke všem, kdo chtěli slyšet jeho poselství. Založil řadu škol pro děti, náctileté i mladé dospělé, kde žáci studují všechny obvyklé předměty – a k tomu navíc i sebe. Ve svých školách i ve veřejných promluvách a knihách vždy poukazoval na to, že nás neosvobodí naše boje, vnitřní ani vnější, ale hluboká pravda o naší podstatě. Neexistuje žádná vydlážděná cesta, žádná autorita, žádný duchovní vůdce – sami

máte schopnost zjistit, čím jste a jak nakládáte se svým životem, vztahy a prací. S tím, co je řečeno v této knize, musíte experimentovat. Cizí pravda zůstává pouhým názorem, dokud ji neozkoušíte sami na sobě. Do mikroskopu už se musíte podívat vy, jinak vám zůstane jenom změř slov, která se skutečným zakušením života nemají nic společného.

Obyčejně se učíme, co si myslet, ale ne jak myslet. Učíme se, jak unikat před osamělostí a duševním utrpením, ale ne jak s nimi jednou provždy skoncovat.

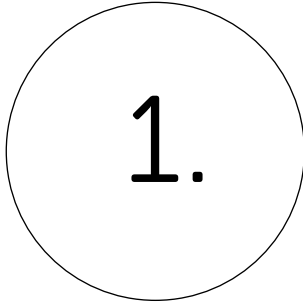
Všechny kapitoly v této sbírce představují výňatky z Krišnamúrthiho knih, záznamů rozhovorů či nahrávek veřejných promluv. Zkuste se do nich a dalších pramenů uvedených v závěru díla začíst a sami uvidíte, kam vás to dovede.

Poslední poznámka: „K“, jak si autor říkával, se často omlouval ženám, že ve svých hovorech a textech používá mužský rod. Do svého učení zahrnoval všechny lidské bytosti.

Dale Carlson
Editor

ČÁST PRVNÍ

VAŠE „JÁ“ A ŽIVOT

KDO JSTE?

1

Porozumění mysli

Zdá se mi, že dokud neporozumíme tomu, jak pracuje naše mysl, nemůžeme pochopit a zodpovědět nejhlubší otázky žití. Porozumění, o kterém mluvím, nelze načerpat z knih. Mysl sama o sobě představuje zapeklitý problém. Ovšem už jen samotná skutečnost, že se pohroužíme do hlubin jejího fungování, může vést k tomu, že pochopíme a překonáme krizi, jíž každý z nás v životě čelíme.

2

Připadá mi nesmírně důležité, abychom porozuměli fungování vlastní mysli...

3

Co je to mysl?

Netušíme, jak mysl pracuje – mysl ve své opravdovosti, nikoli taková, jaká by měla být nebo jakou bychom ji chtěli mít. Mysl je naším jediným nástrojem poznání, prostřednictvím mysli uvažujeme a jednáme, v mysli je obsažena celá naše bytost. Jestliže jsme slepí vůči jejím pochodům, každý problém, před kterým staneme, bude mnohem obtížnější a ničivější. Proto jsem přesvědčen, že porozumět vlastní mysli představuje první a zcela zásadní úkol veškerého vzdělání.

Co je to vlastně mysl, vaše nebo má? Ne podle názoru někoho jiného... Nebudete-li jen pasivně přijímat, jak mysl popisují, ale sami ji během toho budete bedlivě pozorovat, potom snad přinese ovoce, když se ponoříme do

komplexní otázky myšlení. Co je mysl? Jistě se shodneme, že je to výslednice společenských poměrů, stovek let tradic, takzvané kultury, sociálních a ekonomických vlivů, prostředí, představ a dogmat, které nám společnost vštěpuje skrze náboženství, skrze takzvané vědomosti a plytká fakta. Prosim, pozorujte vlastní mysl, nepřijímejte slepě má slova, protože můj popis nehraje žádnou roli. Jedině když skutečně dokážeme nahlédnout chod své mysli, pak se snad zvládneme vypořádat s nejpalcivějšími obtížemi života.

Mysl má vědomou a nevědomou část. Pokud nás tato slova dráždí, můžeme je nahradit výrazy *vnější* a *vnitřní* – existuje vnější, povrchová složka mysli a její vnitřní, hlubší vrstva. Společně pak vědomé i nevědomé, vnější i vnitřní, tedy celkový proces myšlení – který si uvědomujeme pouze zčásti a zbytek naší pozornosti uniká – představuje to, co nazýváme vědomím. Toto vědomí je spjato s časem, neboť je výsledkem staletí lidských snah.

Už od dětství je nám vštěpována víra v určité ideje, jsme učeni určitým dogmatům, názorům a teoriím. Každý z nás je formován všemožnými zásahy do své bytosti a právě z této podmíněnosti, z těchto omezujících a nevědomých vlivů vyvěrají naše myšlenky, které z nás dělají komunisty, hinduisty, muslimy nebo třeba vědce. Myšlení nepochybně vyrůstá z podhoubí paměti, tradic, a právě na tomto pozadí vědomého a nevědomého, povrchového a hlubokého se setkáváme s životem. Život je neustále v pohybu, nikdy neutrne. Zato naše mysl je statická. Naše mysl je podmíněná, ochromená a svázaná dogmaty, vírou,